

Апостол Карамитев – епоха в българското кино и театър

През 2023 г. се навършват 100 години от рождението на един от най-обичаните български актьори и 50 години от неговата смърт. По този повод, на 19 октомври Българският културен институт в Прага организира прожекция на чешко-българската продукция „Легенда за любовта“ (чешката версия), в която главните роли се изпълняват от Апостол Карамитев и прекрасните чешки актриси Власта Фиалова и Яна Рибаржова. На 20 октомври, почитателите на знаменития български актьор имаха възможност да присъстват на прожекция на документален филм за живота и творчеството на Апостол Карамитев, както и на среща с неговия син, режисьора на филма, Момчил Карамитев и кинокритика проф. Олга Маркова.

Пред публиката в галерията на Българския културен институт Момчил Карамитев сподели, че съставянето на документалната лента продължава няколко години, докато успее да събере архиви с откъси от филми, театрални постановки и разговори с хора, които са познавали актьора и са работили с него. Провокацията за този филм идва от друг режисьор, който получил от БНТ задача да направи филм за Карамитев. „Този човек дойде при мен и ми каза, че не харесва Апостол Карамитев, че има друг любим актьор, но трябва да направи филма и се нуждае от помощ. Стиснах зъби и направихме донякъде неговия филм. По това време аз живея в САЩ – на определен етап от работата въпросният режисьор ми каза, че му трябва няколко хиляди долара, за да довърши филма“, разказа Момчил Карамитев и сподели, че за него това е било голяма провокация. След няколко безсънни нощи решава, че е длъжен той да направи филм за своя баща и да разкаже това, което знае за него. Естествено, дължината на филма е съобразена с изискванията на Българската национална телевизия, а зрителите успяха да видят това, което се е събрало в рамките на 54 минути. Откъси от филми и пиеси, разговори с други бележити български актьори и преподаватели – за Апостол Елжана Попова казва, „че е миг“, а Коста Цонев го нарича „епоха“.

За Апостол с много емоция говори и проф. Олга Маркова, която изтъкна: „Толкова се вживявам във времето

Володя Гоцев и Момчил Карамитев

на Апостол Карамитев, че ако утре трябва да си подготвя биография или епитафия на гроба си, бих желала да пише: Тук почива Олга Маркова, която живя своя живот по времето на Апостол Карамитев“. Проф. Маркова сподели, че от месец януари се е потопила в семейството на Апостол: прочува всичко запазено, защото си дава сметка, че след като са изминали 100 години, вече трудно биха се събирали материали за живота и творчеството му. Не само талант, но и дисциплина и пословично трудолюбие са част от характера на актьора. Изиграният от него образ на Хенри IV е пример за интерпретация не само в българския или европейския театър, но и в световния. Еталон за достойнство и преданост в професията, той до последно работи, като крие от всички, че е неизлечимо болен. Всъщност, публиката, присъствала на вечерта, също имаше късмет – да се срещне със сина

на големия актьор, да види и чуе спомена за него. Да се докосне до приемствеността..., да научи, че два дни преди това, на 18 октомври, по БНТ1 в портретната документална поредица е излъчен новият филм „Апостол – силата на духа“, създаден по случай 100-годишнината на големия български актьор. Сценарият и режисурата са поделени между сина му Момчил Карамитев и Олег Ковачев, а съвсем скоро се очаква книга за „Любимец 13“ на българското кино, сътворена от Момчил и проф. Маркова.

Апостол Карамитев е роден на 17 октомври 1923 г. в Бургас. Свидетел на труда на родителите си за изкарване на прехраната, той е принуден всяко лято да работи. Въпреки че никой в семейството не се занимава с изкуство, Апостол проявява своя талант още в най-ранните си детски години. Четиригодишен е записан в детската група на Италианския лицей в

Бургас, където завършва и средното си образование. Още първата година участва в представлението по случай края на учебната година със своя роля в италианска детска оперета. Това негово първо излизане на сцена е и първият път, когато изправя публиката на крака. От този миг до завършването си той е „звездата“ на Гимназията. Бил е отличен ученик. Особено му се отдавали чуждите езици. Бил е толкова добър, че още като ученик е преподавал уроци по латински. В детските му години се заражда и любовта му към киното. Като ученик е носел кофите с лепило на хората, които лепят афишите, за да го пускат

в театъра и кината без билет. След като завършва с отличие, баща му го праща да учи „Медицина“ в София. Научил за съществуването на Театрална школа от едно съобщение по радиото, решава да кандидатства. За изпитите се подготвя сам. Приет е в класа на Стефан Сърчаджиев, но на втората година се премества при Боян Дановски, при когото прави и дипломния си спектакъл. По свое настояване играе Орландо в „Както ви се харесва“ по Шекспир. Началото на Апостол Карамитев в Народния театър „Иван Вазов“, където е назначен като стажант на 16 август 1948 г., е трудно, защото решава никому и за нищо на света да не подражава. „Бях съвършено наясно, че никога не бих могъл и не бих искал да играя като големите майстори“, казва той. Съвременността е неговата стихия, дори когато се превъплъщава в образи от класическата драматур-

гия. Незабравими са изпълненията му в ролята като цар Симеон от „Монахът и неговите синове“ на Виктор Франс, Хенрих IV от едноименната пиеса на Луиджи Пирандело, Ромео в „Ромео и Жулиета“, граф Лестър в „Мария Стюарт“, маркиз Поза в „Дон Карлос“, Христофоров в „В полите на Витоша“, Бойко в „Тревога“, Инсаров във „В навечерието“, Глумов в „И най-мъдрият си е малко прост“, Хоров в „Службогонци“, Джери Райън в „Двама на люлката“, Николай Коперник в „Краят на книга шеста“, Пьотър в „Еснафи“.

През 1948 г. се жени за Маргарита Дунаринова, която вече е звезда в те-

„Черно море“ – Гълъбов. Само че Гълъбови са двама и си приличат като две капки вода, защото са близнаци – Радослав и Радосвет. Футболист (и инженер) е Радослав, а Радосвет е комарджия. Ролята на Елена във филма, която се влюбва в положителния Радослав, се изпълнява от актрисата Гинка Станчева. „Апостол беше във вихъра си. Без никакви проблеми преминаваше от единия образ в другия. Сякаш близнаците се играеха от двама различни, много приличащи си актьори“, казва тя.

През 1954 г., за заслуги в областта на културата и изкуството, е удостоен с орден „Кирил и Методий“, I степен.

Актьорът достига върха на творческата си кариера с ролята на вуйчо Стефан от „Рицар без броня“ (1966) и Петър Александров от „Бялата стая“ (1968) на режисьора Методи Андонов. Съдбата на Петър Александров е съдба на цяло едно поколение български интелектуалци и много от тях се идентифицират с образа, изграден от Апостол Карамитев. За ролята си той получава наградата за най-добра мъжка роля на кинофестивала „Златна роза“ във Варна през 1968 г. Преди това, през 1963 г., е удостоен със званието „Заслужил артист“, а през 1969 г. става народен артист.

От 1969 г. Апостол Карамитев е преподавател по режисура във Висшия институт за театрално изкуство „Кръстьо Сарафов“. „За учениците си мога да разказвам с часове. Мисля, че просто съм роден за преподавател“, споделя Апостол. През 1972 г. актрисата Невена Коканова успява да го убеди да приеме ролята на цар Йоан Асен в суперпродукцията на режисьора Вили Цанков – „Сватбите на Йоан Асен“. Актьорът вече е болен, но никой в екипа не знаел, освен режисьорът. Филмът се снима при трудни условия. Актьорите са с тежки костюми, при високи и ниски температури, но Апостол Карамитев не се оплаква. На 9 ноември 1973 г. си отива завинаги. За да запази кадрите от последната му роля, режисьорът Вили Цанков доснима филма, като актьорът Коста Цонев поема и ролята на Йоан Асен. ♦

В биографичните бележки на текста е използвана информация от статията „Вечният Любимец 13: 100 години от рождението на големия актьор Апостол Карамитев“ (dariknews.bg), както и от излъчения документален филм.

Проф. Олга Маркова с емоционален разказ за Апостол Карамитев

атъра, заедно изпълняват главните роли в „Ромео и Жулиета“.

За дебют българското кино му предлага една второстепенна отрицателна роля – на Велизаров от „Утро над родината“ (1951). След това изиграва още няколко роли в исторически продукции – Будинов в „Песен за човека“ (1954), дякон Викентий в „Под игото“ (1952), опълченецът Петко в „Героите на Шипка“ (1955), Давид Тодоров в „Свобода или смърт“ (1969). Филмът „Любимец 13“ е осмият в кариерата на Апостол Карамитев, но първият, който му носи огромна популярност. Комедията е режисьорски дебют на Владимир Янчев и е първият спортен филм в българското игрално кино. Филмът излиза на екран на 15 декември 1958 г. и предизвиква истински фурор. Той проследява битката на три футболни отбора – „Витоша“ (София), „Воля“ (Пловдив) и „Агрегат“ (Русе) – за варненския голмайстор от

атъра, заедно изпълняват главните роли в „Ромео и Жулиета“.

За дебют българското кино му предлага една второстепенна отрицателна роля – на Велизаров от „Утро над родината“ (1951). След това изиграва още няколко роли в исторически продукции – Будинов в „Песен за човека“ (1954), дякон Викентий в „Под игото“ (1952), опълченецът Петко в „Героите на Шипка“ (1955), Давид Тодоров в „Свобода или смърт“ (1969). Филмът „Любимец 13“ е осмият в кариерата на Апостол Карамитев, но първият, който му носи огромна популярност. Комедията е режисьорски дебют на Владимир Янчев и е първият спортен филм в българското игрално кино. Филмът излиза на екран на 15 декември 1958 г. и предизвиква истински фурор. Той проследява битката на три футболни отбора – „Витоша“ (София), „Воля“ (Пловдив) и „Агрегат“ (Русе) – за варненския голмайстор от